శ్రీరస్తు.

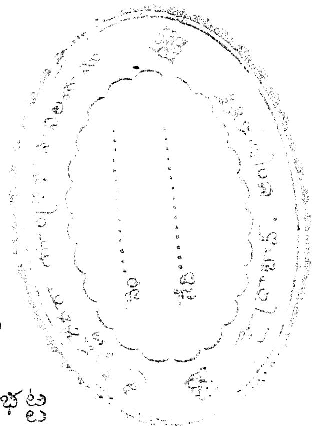
చాటుసారి.

అను నీ నిర్వచనాంధ్ర ప్రబంధము

బ్రహ్మశ్రీ - శ్రీమదజ్జాడాదిభట్ట

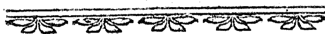
నారాయణదాసుగారి

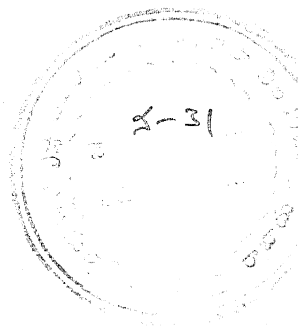
విరచితము.

మూడవకూర్పు ౧౦౦౦ ప్రతులు.

విజయనగరం

శ్రీవేదవ్యాస ముద్రాక్షరశాలలో

ముద్రితము.

1933.

 [Price 8 annas.

PREFACE.

THE story embodied in this book is an allegory of human life which begins in sheer ignorance and ends in perfect knowledge. In writing this small poetical work my main object had been to present to the Telugu reading public an attempt at something original as to plot, coupled with vividness of natural descriptions told in easy Telugu devoid of all the artificialities of the usual ornate style. This system, I venture to hope, would be acceptable to cultured readers whose tastes have been mellowed by the ever-advancing modern Literature of the West.

I beg to dedicate this humble book to the Hon'ble Rai Bahadur P. ANANDA CHARLU, Vidya Vinoda, B.L , C.I.E., F.M.U., one of the best friends of Telugu Literature, as a small token of my ever-lasting gratitude to him.

VIZIANAGARAM,
1st June 1933.

A. NARAYANDAS,
Principal,
Maharajah's Music College.

బాటసారికి గూఢార్థము.

బాటసారి మాయాగర్భ నరకవిముక్తుఁడగుచుఁ బూర్వజన్మ వాసనన్జింతింపఁదొడఁగిన యాత్ముఁడు, దారసుతులు విద్యావివేకములు, మహోదధిసంసారము, ఓడపుణ్యము, ఓడన్బగిల్చిన కొండ పాపము, నూదికొండప్రకృతి, సరోనదీపక్కణసీములు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులు, ఏడంతరవు లేడురంగులిరువదెనిమిది గదులుగల యొంటి కంబము మేడ సప్తధాతువులు సప్తోపాయములు, అరిషడ్వర్గములు, పంచకోశములు, నాల్గు పురుషార్థములు, త్రిగుణవికారములు, ప్రవృత్తినివృత్తులు, బ్రహ్మపదవి, కంబముపాధి. రాజదంపతులు జ్ఞాన వైరాగ్యములు, చెలికత్తెలష్టాంగములు, తొలిరాజధానియైహికము రెండవరాజధాని యాముష్మికము, గంటకంబము కర్మము, ప్రాఁత శాస్త్రము, నూత్నవధూవరులు భక్తిశ్రద్ధలు, వలపుజాబుపనిషత్తు, బాటసారికి స్వదారసుత పునస్సమావేశము కైవల్యప్రాప్తి, గుఱ్ఱము బుద్ధి, బాఁకు తుపాకి బల్లెమీఁటెలు సాధనచతుష్టయసంపత్తులు, పులిపందులు రాగద్వేషములు, జాగిలములు వ్రతములు, ఆసవము దీక్ష, దాది సంప్రదాయము, గడియారమాయువు, ఉంగరము ప్రత్యభిజ్ఞానము, వానదేవతా ప్రసాదము, మామగురుఁడు, బావ సఖుఁడు. విభ్రాంతుఁడై బద్ధుఁడగుచుఁ బ్రబుద్ధుఁడై ముక్తుఁడగుచుంట యాత్మని సహజక్రీడలని బాటసారికథకంతకును వేదాంతపరముగా నర్థమిట్లూహ్యము. ఈ బాటసారి కథ స్వకల్పితముగాని యింకొక భాషాకావ్యమున కనువాద మెంతమాత్రమున్గాదిందుఁదత్సమతద్భవము లచ్చతెలుఁగు వివరింప నలవికాని పదార్థ ప్రకటనమునకు మాత్రమే యించుమించుగాఁ గూర్చఁబడినవి. మొత్తముపైఁ దత్సమతద్భవము లడ్డదిడ్డముగాఁ దలుచు పద్యకావ్యములన్జొనిపి తీయని తేట తెలుఁగునాటుపల్కులన్జుల్కఁబఱచువారుభయ భాషలపర్వ్యుతీయు వర్ణసాంకర్యపరులు కవులింక మీఁదఁగాఁదగదు. ఈ బాటసారిన్జేసి యాడుచుఁ బాడుచు న్దెలుఁగు వారలకు నేవినిపింప మొదలిడినపుడు నాయీడిరువదినాలుగేండ్లు.

ఒప్పులు.

పెడ — బంతి ౧౫ తెప్పిరిల్లి
౫ అదిగో
౧౨ బోరన
౧౩ కీడ్గిలంబడు
౧౧ వ
౫ వీయక, దాఁకె
౬ లోఁ
౭ బొదలుచు
౧౧ వేగుఁజుక్క
౨౧ డ
౧౮ అతఁడొక్క
౨౦ గుబ్బన
౨౨ గొన్ని
౨౩ బొఁదును
౧౨ మరలు
౧౦ వేలకు
౧ యీూసొధ
౧౬ యేదో
౩ వాఁక
౨౨ వెడల్యు, పున
౨౦ గొలపునాకుల్
౨౪ ప్రూఁకుల్
౨౧ పడంతి
౧౪ బేముటి
౨౨ నచటి

౨౩	౧౫	తట్ల
	౨౪	స్వైరి
౨౫	౪	ఆ
౨౬	౨	నిక్కంబు
౨౭	౧౭	కేలు
౨౮	౨౨	సద్దము
౩౧	౪	కనుల
౩౭	౧	టి

మాటలల్లువాఁడు పాటకాఁడు

అజ్జాడాదిభట్ల నారాయణదాసుఁడు.

బాటసారి.

ఉ॥ ఒక్కమహానుభావుఁడు మ । హోదధియానముచేసి ముప్పున।
న్దక్కి తొలంగిపోవు నిజ । దారసుతార్థమునై సరోనదీ।
పక్కణసీమలన్వెదకి । వారలు సుస్థితినుంటగాంచి పెం।
పెక్కను బాటసారియయి । యిక్కథ పేర యశోవిహారియై॥ ౧.

ఉ॥ ఎచ్చటనుంటి నేనిచటి । కెట్టులవచ్చితిఁ గన్నులెంతయు।
న్విచ్చినఁ గానరాదిదియు । నిక్కమయేమిది పెద్దమ్రోఁతనా।
కచ్చెరువై వినంబడుఁ గ । టా తెలిసెన్మది దిట్టచేతుఁ జై।
వచ్చిన నీటితాఁకువడిఁ । బ్రాఁకుచు నెట్టన నొడ్డుచేరితిన్॥ ౨.

ఆ॥ చిన్నికొడుకుతోడఁ । జెలియయేమయ్యెనో।
కొండతగిలి యోడ । కొట్టఁబడిన।
తెన్నుతోఁచకుండెఁ । దెలుపినీదిటుమబ్బు।
గ్రమ్మరేయిమిగుల । గానరాదు॥ ౩.

ఆ॥ ఇట్లు బాటసారి । యెంతయుదిగులంది।
కడువివేకశాలి । గానఁగొంత।
త్రెప్పిఱిల్లి ప్రేమ । ద్రెంచలేక విరాళి।
చెందిముద్దరాలి । పొందుతలఁచి॥ ౪.

ఉ॥ పాపపుదైవమెంతపొర । పాటొనరించెను నన్మిగిల్చె న।
య్యోపికవాణియోవికసి । తోత్పలలోచన నిన్నుబాసి యో।
ట్లోపుదు జాముక్రింద మన । ముంటిమి ముచ్చటలాడుకొంచునా।
హా పరిపూర్ణచంద్రవద । నా మనకింకఋణంబు చెల్లెనా॥ ౫.

ఆ॥ అనుచు సొమ్మసిల్లి । యతఁడెట్టకేలకు।
దిమ్మదీఱ డెంద । ముమ్మలింప।

అలసినట్టి యంగ । ములఁ గూర్చుకొని లేచి।
నిలిచి నాల్గుదెసలు । కలయఁజూచి॥ ౬.

క॥ కానీ దైవము యిక్కడ।
కొనను దెచ్చితివి యెట్టు । లో నీమీఁదన్।
పూని సయిరింతు నదుగోఁ।
బై నెగడు తూపు । తెల్లనాఱుచునుండెన్॥ ౭.

చ॥ అనుచ తేఁడంతఁ గాంచెఁ జటు । లానిలసంచల దూర్మిమాలికా।
ఘనవికటధ్వని ప్రబల । కన్ధిసముత్ప్లవమాన రమ్యనూ।
తనరవిబింబ మెక్కడెసఁ । దక్కినచక్కులఁ బిక్కటిల్లియు।
న్కనడుమిన్నుదన్ను నొక । కొండను దండను గాంచి వెండియున్॥ ౮.

సీ॥ తొడరియకొండ నడుమ నె । క్కడనో తొల్పు।
కొనుచు వడిసైఁచలేక హో । రునఁబెఱుంది।
కిడ్గిలన్బడఁ కొండల । నీడ్చుకొనుచు।
నేపుమైఁద్రుళ్లిపడు సెల । యేఱుఁగనియె॥ ౯.

గీ॥ కాంచి యతఁడట్టి క్రొత్తలో । కంబునందు।
నున్నతీరున నచ్చెరు । వొందివేఱు।
వంకఁ బోలేక యెద్దియు । న్బాలుపోక।
తెంపుతోఁ దుదకాయేటి । తెన్నువట్టె॥ ౧౦.

సీ॥ ఆయేటి కిరువంక । లం దేటవాలుగ ।
మెట్లమచిఁజాసయట్లు । మీఁటినెఱయఁ।
బండినమామిళ్లు । పనసలు నిమ్మలు ।
నేరేళ్లు మఱివింత । తీరుచెట్లు।
లెడనెడ గెలలతో । నింపార వంగిన ।
కపురంపుటనఁటులు । కమ్మతావి।
పెదచల్లు గొజ్జంగి । పొదరిండ్లునందందఁ ।
జిన్నిపూఁదేనియ । ల్బిల్కుచోట్లు।

కన్నులకువింతపండువు । గాఁగనతఁడు।
చూచుచీశ్వరసృష్టికిఁ । జోద్యపడుచు।
కొండసగమెక్కి నెమ్మది । గొనఁదలంచి।
కూరుచుండెను సంపంగి । గున్నక్రింద॥ ౧౧.

సీ॥ నెమరువేయుచు లేళ్లు । నీడల నాగెలోఁ ।
బాదలలో నెమళులు । కుదురుకొనియె।
లోఁతుమడుంగుల । నీఁతాడె నేన్గులు ।
పందులు బురదలఁ । బాదుకొనియె।
కొమ్మలపైఁ జేరుకొనియెఁ । గోఁతులుపుల్లు ।
లన్నియుఁదొఱ్ఱల । నణఁగజొచ్చె।
లోవలఁబడిపులు । లావులింతలుదీసె ।
నొండులలోఁ బాము । లూపుఁఱలుచ్చె।
అడవిసందడితగ్గ న । ల్కడలయందుఁ।
జెలఁగి పొగచిమ్మకొంచు కా । ర్చిచ్చుహెచ్చె।
రెండుజాముల వేసవి । మండిపడుచుఁ।
గొండబీఁటలు వాఱఁగ । నెండకాఁచె॥ ౧౨.

క॥ ఆయెండ తాఁకు వడియుఁ।
హాయిగఁ జలినీరుచల్లు । నాయేటిదరిఁ।
శేయివడుదాఁక నిద్దుఁ।
వోయి యతఁడుమేలుకాంచెఁ । బొలుపుగనంతన్॥ ౧౩.

గీ॥ కడలినవ్వుచుఁ బొంగి సం । దడు లొనచెఁ।
గప్పురపు దివ్వెవలెఁజంద్రు । డొప్పుమీఱె।
కొండయంతయు మెండుగ । వెండివాఱె।
బండువెన్నెల కన్నుల । పండువయ్యె॥ ౧౪.

ఉ॥ అంత నతండు కన్నులకు । హాయిగవెన్నెల గాయఁగాంచి తా।
నెంతయు సంతసించి పర । మేశునిపైఁ దనభారముంచి ని।

శ్చింతఁ జనంగ నెంచి నలు ౹ చెంగటలన్బరికించి దారి యో౹
క్కింతయుఁదప్పిపోక సెల ౹ యేటిదరిన్బడి యేగుచుండఁగన్ ॥ ౧౫.

గీ॥ పులుఁగు మూల్గులు బెబ్బులి ౹ బొబ్బరింత౹
లడవినందంద నెమ్మది ౹ కడలుగొల్ప౹
తడఁబడుచతండు నడిరేయి ౹ దాఁక నడిచి౹
దారికడ్డుగ నొకకొండ ౹ తగులఁజూచి॥ ౧౬.

చ॥ ఇదియొక సూదికొండ తెఱ ౹ వీయఁక యీసెలయేఱు దీనిలో౹
పు దొలిచివచ్చుచున్నయది ౹ పోవఁగ నాకిటమీఁద దారియె౹
య్యదిచటఁ బ్రొద్దుదూఱువఱ ౹ కాఁగెదనంచొకచావరాయి వె౹
న్నదియఁగమోపి మింటిదెస ౹ గన్గొనుచుండలపోసె నిట్టులన్ ॥ ౧౭.

గీ॥ వెల్లబాఱిన జాబిల్లి ౹ వేగుఁజుక్క౹
యును దివంబున వెలయుచు ౹ నున్నయట్లు౹
చిన్నికొమరునితో ముద్దు ౹ చెలియ తేలు౹
చుండెఁగాఁబోలు మున్నీట ౹ నిండుదొఱఁగి॥ ౧౮.

ఉ॥ ఎక్కడి నావయాత్ర లభి ౹ యించె నహా మనపాలదిక్కలే౹
కక్కట నిన్నుబాసి చెలి ౹ యాయిటులొంటిగనుంట వ్రాసెనే౹
మ్రుక్కడి దయ్యమింతపని ౹ పుట్టునఁటంచు నెఱుంగనైతినే౹
చక్కని నిన్నువంటి సతి ౹ జన్మశతంబులనైనఁ గల్గునే॥ ౧౯.

క॥ అనిబిట్టు సొమ్మసిలి నె౹
ట్టనఁ దెల్వొంది యంత ౹ టజ్జేగుఱు పూ౹
సినలాగు బ్రొద్దుపొడుమఁగఁ౹
గనుఁగవనీరొత్తుకొంచుఁ గనుఁ ౹ గొనిపెలుచన్ ॥ ౨౦.

గీ॥ ఔర గారడిసూర్యుండ ౹ యబ్బరంబు౹
కదబ్రతుకువల్లెనీకర ౹ కౌశలంబు౹

అల్పభోగంబులన్నాపి । యధికదివ్య।
ములను గన్పట్టనీయక । మోసపుచ్చు॥ ౨౧.

క॥ అనియిట్లు బ్రతుకుపై రోఁ।
తను బట్టి యసూయపుట్టఁ । దనకక్షుల ని।
చ్చిన లోకబాంధవుండన।
కనిష్ఠురములాడి యతఁడు । గమనోన్ముఖుఁడై॥ ౨౨.

క॥ పరికించి కొండయావల।
కరిగెడు నొకలోయదారి । నారసియందున్।
జొరఁబడుచు నట్టకేలకుఁ।
జెరువొక్కటిగాంచి దాని । చెలువున్బొగడెన్॥ ౨౩.

సీ॥ చుట్టునగట్టులు । పెట్టినయట్టులు ।
బలు కొండల నెవండు । నిలిపినాఁడు।
నీటిమట్టముదాఁక । నాటినల్లట్టుల ।
వృక్షపంక్తులెవండు । పెంచినాఁడు।
కనుచూపు దూరంబు । గాఁ జదరముగ నెం ।
తయు లోఁతుగ నెవండు । త్రవ్వినాఁడు।
పలువన్నియల తామ । రలు కలువలువర్సఁ ।
బూలనారెవ్వఁడు । పోసినాఁడు।
సృష్టివైచిత్ర్య మహహాయూ । హింపఁ దరమా।
యేమనుష్యులచేఁత కీ । యింపువచ్చు।
నేనుచూచిన సెలయేఱు । దీనిలోనఁ।
దొడరికాఁబోలు నీకొండఁ । దొలిచిపడియె॥ ౨౪.

క॥ ఇటులబ్బురపడి యతఁడా।
తటాకమునఁ స్నానమాడి । తపనున్గని దూ।
ఱుటకై పొక్కుచునంజలి।
పుటమ్మునతో నీరుపట్టి । పొగడన్జొచ్చెన్॥ ౨౫.

గీ॥ అడలుఁగొలిపెడు చీఁకటి । కడలినుండి।
కడపిమముఁగాచు తరణిసీ । కిడెద మ్రొక్కు।
అహితములఁ గొట్టి గొప్పమే । ల్లాచరించి।
యేలుచుండెడు మిత్రునీ । కిదె జోహారు॥ ౨౬.

క॥ అనుచనర్ఘ్యమొసఁగి యొడ్డునఁ।
దినఁదగు దుంపలొకకొన్ని । తీసి నమలి తీ।
యని నీరుఁద్రాగి బలుకా।
న్గనీడకున్గడఁగి యతఁడు । కూర్చున్నతఱిన్॥ ౨౭.

చ॥ గిరులదరంగ నొక్కమొగి । గీఁకరొదల్చెలరేఁగ నంతట।
న్ధరణిపడంకునట్టులఁ బ । దంబుల చప్పుడుతోఁ చెఁ బిమ్మటన్।
గరములఁబట్టి చెట్టులు పె । కల్చుచు వీనులవీచుకొంచు న।
త్వరముగగొండలీనిన వి । ధంబున నేన్గులు చెర్వుచేరఁగన్॥ ౨౮.

గీ॥ తమ్ముమ్రాలిన ధర్మంబు । తగదటంచుఁ।
దలల నలరించు తమ మొద । ళులను గావఁ।
బూనిచాఁచిన నీడల । ముడుఁచుకొనిమెఁ।
బాదపంబులు నడిమింట । భానుఁడొప్పె॥ ౨౯.

క॥ అబ్బరము వెఱపుబెనఁగొన।
గొబ్బున నతఁడొకమఱ్ఱి । కొనకెక్కెను జె।
ర్వొబ్బఁగ నేనుఁగు కదుపులు।
గుబ్బున డిగి డప్పితీర్చు । కొని చెలువారన్॥ 30.

ఉ॥ కొమ్మలఁజొన్పియొడ్లుపడఁ । గ్రుమ్మనుగొన్ని జలమ్ముపీల్చి పైఁ।
జిమ్మను కొన్ని తామరలు । చెన్గలువల్పెకలించుఁ గొన్ని తొం।
డమ్ముల నీటిమీఁదను ద । టాలున మోదునుగొన్ని పట్టుపం।
తమ్ములనీఁదుఁగొన్ని మెయి । తాఁకులఁజొక్కునుగొన్ని యేనుఁగుల్॥

గీ॥ దన్తియూథమ్ములిట్టులఁ । దనివితీఱఁ।
జెరువులోపలఁ జెరలాడి । పరువులిడుచు।

మూరుకొను చెదు రేగుచుఁ బోరు చునికి।
మూలలకుఁ జేరెఁ బడమటఁ బ్రొద్దుజారె॥ ౩౨.

ఆ॥ అంతవఱకుఁ జెట్టు నందుండి దవ్వుల।
నాతఁడొక్కయున్న తాలయంబు।
డెందమలరఁగాంచి క్రిందికిదిగి మేటి।
పూవుఁదోటనుండి పోవుచుండి॥ 33.

సీ॥ ఏవైపుజూచిన నావైపుననె కమ్మ
తావులీనెడు వింత పూవుఁబొదలు।
నేవంకఁగనుఁగొన్న నావంకనేఫలి
యించు నానావిధ వృక్షపఙ్క్తి।
లేదిక్కుఁబరికింప నాదిక్కునని సస్త
తము నీరుచల్లు యన్త్రములు మఱియు।
నేతట్టుఁగాంచిన నాతట్టుననె తీర్చఁ
కట్టినమణిమయ కుట్టిమమ్ము।
లద్భుతానందములు పెన యన్న నతఁడు।
గనుచుఁ గలయందు విహరించు కరణిఁజనుచు।
ఒంటిపాటునకైవగ పొంది యంత।
లోనఁ దనచెలిఁదలఁచి యిట్లు పలవించె॥ ౩౪.

సీ॥ పించి యంబుల విప్పి పెండ్లియాటల రొప్పి
యాడునట్టిఁవపిట్ట జోడుఁజూచి।
తనమిటారికిడంబు తలిరుటాకువిడెంబు
వాడుకోయిలమిన్న దాడిఁజూచి।
పడఁతితోడుత సచ్చ పండుగు జురుముచ్చ
టోడుచుఁ దినుచిల్క. ప్రోడఁజూచి।
కమ్మతేనెల మెక్కి కొమ్మకౌఁగిటఁజొక్కి
పాడులేదుమ్మెద కోడెఁజూచి।

అంత గంతులవేచ్చి ర | వంత నొచ్చి।
నేర్పరియనుచు మెచ్చి ని | ట్టూర్పుపుచ్చి।
బయలు కౌఁగిళులకుఁ జొచ్చి | హాయలువిచ్చి।
నచ్చి పొగలుచునుంటిఁ జా | న యిటువచ్చి॥ ౩౫

గీ॥ ఇన్నిసోద్దెములజ్జూచి | యేగుచుంటి।
మనసునకు నిచ్చితగులదు | మఱియదేమొ।
కానితలఁపున మెలఁగు | చక్కని వెలంది।
బిడ్డలన్బాసి యుంటకీ | యడ్డులేమొ॥ ౩౬

గీ॥ అనుచు వలవంతఁదూలుచు | నతఁడు రేయి।
వడినవేళకు నాదివ్య | భవనమునకు।
వచ్చియాలోనికిఁజొచ్చి | యచ్చెరువుగ।
నచటి వింతలుగని యిట్టు | లబ్రపడియె॥ ౩౭

సీ॥ కమలాకృతియుఁ జుట్టు | కై వారమురకోసు |
గలిగి యేడంతస్థ | ములఁ జెలంగి।
మొదటిదౌ సంకణమున | కేను రెండు నా |
పయిదాని కాఱిట్లు | వరుసతోడ।
నొక్కొకటియె తగ్గి | యుండె గదులలెక్క |
తనరు సంతరవు నం | తరువుక్రింద।
నొక్కొక్క బలుకంబ | మూఁతముగా నిలు |
వున కొండువన్నియ | పొల్పుమీఱు।
ధాన్యరాశులకుఁ దోలియుం | తస్తు నీటి।
యంత్రముల కవ్వలిదియుమూఁ | డవదిపంట।
కావలది యూరగింపుల | కైదవయది।
సభకు నాపైదిశయ్యక | చణనకుఁదుదది॥ ౩౮.

శా॥ ఔరా యేమి మహాద్భుతంబిది నిజం | బాచిత్తవిభ్రాన్తియా।
యేరీ యెవ్వరు గానరారిచట నూ | హింపన్గశక్యంబు గా।

దే రాజ్యంబుననుంటినో యెవరిదో । యీవిసౌధరాజంబు నా।
నారత్నాంచితమైతమంబుడిపియా । నందంబుగావించెడిన్॥౩౯.

సీ॥ అన్నియంతస్తులందు న । నతుకులేక।
వెలయురతనాలు బలుకంబ । ములుగదూల।
ములుగగోడలుగాఁ దిన్ని । యలుగబళిర।
యిట్టి వింతలు మఱియునెం । దేనిఁగలవె॥ ౪౦.

క॥ ఎచ్చోటనుండి చూచిన।
నచ్చెరువుగ మేడయెల్ల । నగపడెడుఁగదా।
యచ్చపురతనంబగుటం।
బెచ్చుగ నిదియిట్లు మాఱు । మెఱయుచునుండెన్॥ ౪౧.

క॥ అవురా కిఞ్చిదో్భగో।
భవిష్యతియ నన్గనిచట । స్పష్టంబయ్యెన్।
దివిజేశ్వరునకయిన నీ।
భవనోన్నతిఁ బొందనెట్లు । ప్రాప్తంబానో॥ ౪౨.

మ॥ నరులాకారని మేషభావమిచట । న్నాన్పించుటన్వేల్పులా।
దురు నన్నెవ్వరుపల్కరించరిదియె । దో మాయకాఁబోలుఁబా।
పురెయిచ్చోఁ బనులెల్లఁజేయుటకుఁ గీ । ల్బొమ్మల్గడంగన్బొరిం।
బొరిఁగాలోచితరాగతాలములన । మ్మోదంబుకావించుచున్॥౪౩

సీ॥ అనుచుఁ దుదిమిద్దెపైనుండి । యాఁతఁడు మగ।
యాఁడుబొమ్మలవింతల । నరయుచుండ।
గొంతలోపల గంటకం । గుమని మ్రోఁగ।
వెంటనేమేడలో వింత । వెలుఁగుతోఁచె॥ ౪౪

సీ॥ చుట్టుచెలువలుగొలువఁగ సొంపుతోడఁ।
జెలఁగుతనముద్దుకోమలి । చెట్టఁబట్టి।
చుక్కలందున దోయిని । ప్రక్కనొప్పు।
చందురునివలె నొకపాదు । సాహింతోఁచె॥ ౪౫.

క॥ అద్దివ్యపురుషుఁడ_త్తఱి।
సుద్దిజ్ఞలకంబులాడి । జోటులుకొల్వన్ ।
ముద్దియచేతిన్గాని తుది।
మిద్దెకుఁజని వేల్పుబత్తి । మించినుతించెన్॥ ४६.

ఉ॥ కారణకారణాఖిల జ । గత్పరిపాలక విశ్వరూప సం।
సార విదూర ఘోరకలు । షఘ్న దయాంబుధి సర్వజీవనా।
ధారయశోవిహార విబు । ధ స్తవనీయ చరిత్రభక్త మ।
న్దారన మోఽస్తు తేయనుచుఁ । దత్పరుఁడైయతఁడంతదిగ్గనన్॥४८

గీ॥ పలుకులెవ్వియు లేక ప్రమో । న్పడినవాని।
నార్తిమూర్తిన్ భవించిన । యట్టులున్న।
దిస్సమొలవాని మిక్కిలి । డస్సియున్న।
చాటసారిని గన్గొని । పలికెనిట్లు॥ ४७.

మత్తకోకిల॥ ఓర యెవ్వఁడవీవు నివ్వెర । నంద కెంతయుమిద్దనే।
తీరునన్జొరఁగల్గినాఁడవు । దిగ్గునన్నముఁ జూచి క।
న్నీరువంచెద వేల నిన్గన । నెమ్మినప్పుడెనను మాకు నీ।
యూరుపేరు వినన్గవేడు క । లూరుచున్నవి తెల్పుమా॥४८.

క॥ అని దువ్వలువనొసఁగిన।
న్గొని మొలపై బిగియఁజుట్టు । కొనిలేచి యతం।
డనెనా యేలికతోఁ గ।
న్గొనలందున వేడినీరు । గొబ్బునజాఱన్॥ ५०.

మ॥ అనఘా యేమని తెల్పువాఁడనినుఁగ । న్నారన్గఁగన్గొన్నయం।
తనె దారాత్మజులున్నచోటు వెదుక । న్గాఁబోయెశోకంబు నె।
మ్మనమాశ న్గానసాగెనంగములకు । న్మార్గ శ్రమంబున్దవ।
య్యెనుసుస్వప్నమునిక్కమానటుల నెం । తేధన్యతన్బొందితిన్॥५१

క॥ మున్నీటి నావముప్పునఁ।
జిన్నికొడుకుంతోడ ముద్దు | చెలియతోలంగ।
ఙ్గన్నీటఁ గొండదడుపుచు।
నెన్నోయిక్కట్ల దాఁటియే | నిటులుంటిన్ ॥ ౫౨.

గీ॥ అనుచు నిట్టూర్పుల్ నిగుడింప | నతఁడు మిగుల।
జాలిపడి బాటసారి కె | ఙ్గేలుపట్టి।
తండ్రినీవలె నీవారు | తప్పిబ్రతికి।
రేమొ సైరించు ముందు మే | లెనయువచ్చు॥ ౫౩.

క॥ తెలివిఙ్గాని కడచినయది।
కలవలెఁదలఁపోసి హాయిఁ | గను మనిమఱపు।
ఙ్గాలిపించు వింతపూఁదే।
నెలఁజొక్కఞ్జేసి యాంత | నిన్దోడ్కొనుచున్॥ ౫౪.

గీ॥ కుడుచుమిద్దియకాదార | గొబ్బునఁజని।
చేడెలఙ్గూడి ముచ్చట | లాడుకొంచు।
అదటునన్మించి పలుచవు | లారగించి।
యాటపాటల వెన్నెల | బైటనుండ॥ ౫౫.

సీ॥ సన్నపువెలుఁగుతోఁ | గిన్నెరజతఁజేసి |
ఱేఁడుపొగడఁబాటఁ | బాడునొకతె।
యదిగోఁ జందరుఁడు నా | కందె చూడుఁడియని |
యేలిక మోము ము | ద్దిడునొకతెన్।
చెల్లరే వెన్నెల | చీరెగట్టితినని |
తొడవులూడిచి నవ్వఁ, దొడఁగునొతెన్।
యింతలోనాకెవ్వ | రెనయని నున్నని |
రతనంపు దిన్నెపైఁ | బ్రాఁకునొతెన్।
కోయిలల వెక్కిరించుచు | ఙ్గూయునొకత।
యెద్దియో తలపోయుచు | నేడ్చునొకతి।

యేమియల్లరియని కనుఁ ǀ బ్రామునొకొత।
సోలియాడెడు నొక్కతె ǀ చొక్కునొకొతె॥ ౧౬.

ఉ॥ చల్లనిరేయి తెమ్మెరలు ǀ చక్కిలిగింతలువెట్ట వెన్నెల।
ల్చల్లఁగనవ్వ నెచ్చెలియ ǀ చక్కనిమోము మగండునిండు జా।
బిల్లిగనెంచి సందియము ǀ వీడఁగముద్దిడియందు నిక్కువం।
బెల్ల నెఱింగియున్నదమి నా ǀ కింత పరాకుననంటు మాటికిన్ ॥౧౭.

గీ॥ ఒడళు తెఱుఁగక వేడ్కల ǀ నోలలాడు।
వారివలెఁదానుగూడఁ దా ǀ ర్మారుపడుచు।
తలఁపులోనున్న చెలియ ద ǀ వ్వులఁ జెలంగు।
పగిదిఁ బొరపాటుతోఁదడఁ ǀ బాటుచెంది॥ ౧౮.

శా॥ ఏమే యెట్టులవచ్చినావు పసివాఁ ǀ డెచ్చోటనున్నాఁడ హా।
స్వామీ ప్రాణము మళ్లిచేరినటుల ǀ న్వచ్చెన్గదా చెల్వయ।
న్వామోదంబునఁ గౌఁగలించుటకు డా ǀ యన్దెల్వితోనాసవం।
బీ మోసంబొనరించెఁగాని చెలియే ǀ దీయన్నుసిగ్గొందినన్ ॥౧౯.

క॥ కని యందఱొక్క మొగిఁ బ।
క్కున నొండొరుఁగాంచి నవ్వ ǀ కొనిరంతట మిం।
ట నణఁగసాగెన్జుక్కలు।
వెనువెంటన్జందమామ ǀ వెలవెలఁబాఱెన్ ॥ ౨౦.

సీ॥ ఒంటిపాటునఁ బొక్కి ǀ యురువయి కెంపెక్కి ǀ
విన్నుతూర్పునఁదూఱె ǀ వేగుఁజుక్క।
ఱెక్కలు జాడించి ǀ ముక్కును,గోడించి ǀ
కొక్కొరోకోయని ǀ కూసెఁగోడి।
నీటితావులఁదాఱి ǀ తోఁటల గడితేఱి ǀ
యొడలు చల్లనసేయు ǀ చుండెగాలి।
యైదుజాములపద్దు ǀ గాఁదోఁచునిఁకఁబ్రొద్దు ǀ
పొడమెడునని చాట ǀ దొడఁగెగంట।

పట్టులెడఁబాసి పిట్టలు । బయటఁబాఱెఁ।
దలలు ఊక్కించి మొక్కలు । చెలువుమీఱె।
బలిమితోడుత నిద్దుర । బరువుజాఱె।
దెబ్బన న్వేసవిన్రేయి । తెల్లవాఱె॥ ౬౧.

గీ॥ అంతఁ దనయింతిఁ బాలకీ । యందున దార।
చెలులు గొలువంగ నగరునఁ । జేరఁబనిచి।
యదివరకె పిల్వవచ్చిన । యడవి వాండ్ర।
నగపఱచి బాటసారితో । ననియెనిట్లు॥ ౬౨.

శా॥ కంఠేవేఁటకుఁ బిల్వవచ్చిరిపుడే । గన్పోలువేరమ్మ వె।
న్వెంట న్గఱ్ఱమునెక్కి మంచొక ప । టాణిన్జూపి పేరీఁటెఁగే।
ల్దంటన్బట్టులనేపిన్ జైమఱువుల । న్దట్టంబుగావించి బ।
ల్బంటుల్జాగిలముల్గడంగి యురుక్రే । వల్గాచియే తెంచఁగన్॥ ౬౩.

గీ॥ తానునొక్కవింత । తరబడిగుఱ్ఱంబు।
పైఁదుఱంగలించి । బయలుదేఱె।
గడియలోన నొక్క । కాఱడవికిఁ జేరి।
బాటసారితోడఁ । బలికెనిట్లు॥ ౬౪.

మ॥ చెలికాఁడాయదె కొమ్మపందిబుగద । న్జిట్టాడియావైపు పే।
రలు కన్దూఫువలెన్గడంగెడు రవం । బైనన్దిగుల్పొందక।
వ్వాలచే యీఁటెయఁబట్టుమంచుఁ దనవా । ర్వంబున్వడిన్గాఁటి యా।
దల పైదాఁటఁగఁ జేసి వెంబడిఁబెఱుం । దన్బల్లెమున్గుచ్చినన్॥ ౬౫

క॥ మెడత్రిప్పలేక బల్లెము।
తొడలోని మురుకొనుచదియుఁ । దునియలుచేయన్।
వడిసీఁటెఁగ్రుచ్చి దాని।
న్బడవైచెన్బాటసారి । ప్రభువౌననఁగన్॥ ౬౬.

ఆ॥ అంతలోననొకండ । హాపాదుసాకోలు।
పులియదిగోం గనుగొంటి । పోతునాడ।
గఱచివాకలోనఁ । బఱచుచున్నదియని।
విన్నవింప రేఁడు । వేడ్కమీఱ॥ ౬౭.

మ॥ బళిరా తేఁచులు జాగిలంబులు సికో । ల్పన్జేసిపోనీకుఁడా।
పులినంచు న్జెలికానితో మిగులఁ ద । న్పున్పొంది బాఁకుల్గుపా।
కులు చేఁబట్టి బిఱానఁబోయియచట । న్గాంకేమియున్లేక క।
న్నులలనిప్పుల్గురియించుబెబ్బులియెద । ద్దూయన్గగుండేసినన్॥ ౬౮.

క॥ వ్రేటువడియుఁ బొగచాటున।
మీటినటుల బాటసారి । మెయిదాఁటన్నే।
రీఁటెపులినోటనాటుచు।
మాటెనతఁడు తన్నుమేటి । మాటికిమెచ్చన్॥ ౬౯.

ఆ॥ ఇట్లు వేఁటనెఱపి । యేపారుబడిలిక।
లడఁపఁబొనకంబు । లానిగుఱ్ఱ।
ములను మాఁచి యెక్కి । ప్రోలునకరుగుచు।
బాటసారికిట్లు । పలికె రేఁడు॥ ౭౦.

క॥ ఓయన్న యింతవాడవ।
నీయోర్పున్గావు తెంపు । నేర్పున్గంటిన్।
నీయడిగినదెల్ల నిడెద।
హాయిగనాయొద్దనుండు । మాయింకమీఁదన్॥ ౭౧.

క॥ ఎనిమిది యామడలు వెడలు।
పునుమఱియంతకిరురెట్లు । పొడవుననీనే।
స్తుని పట్టమెట్టులుండెనొ।
కనుమానలుకడలఁగడలి । గాచుచునుండన్॥ ౭౨.

గీ॥ దొడ్డకొలనుండె నిక్కొండ । తూర్పునందు।
నదియు నీకంటఁబడవచ్చు । ననుకొనియెద।
అందులోఁబుట్టి పట్నము । నంతఁజుట్టి।
మించియాపెద్ద యేఱుపం । డించుచుండు॥ ౨౩.

క॥ నిన్నమనమున్నమిద్దియ।
యెన్నండికొండఁ దొలిచి । యెవరొనరిచిరో।
యెన్నన్నాళ్లను మేమది।
యెన్నెన్నోతరములబడి । నేలుచునైనన్॥ ౨౪.

గీ॥ ఇంకఁబల్లంబుచేరితి । మిటకు నాలు।
గామడల మేర మనకోట । యలరుచుండు।
గడియలోఁగాల్వపైఁ బొగ । పడవమీఁద।
నేగుదమురమ్ము వడిగఁ । బ్రొద్దెక్కకుండ॥ ౨౫.

ఆ॥ అనుచుఁదన్నుఁగూర్చి । తనపట్టముగుఱించి।
బాటసారితోడఁ । దేటపఱిచి।
యతనిఁదోడుకొనుచు । నాదొరయేగునా।
యేటికాల్వకుఁ గుడి । యెడమలందు॥ ౨౬.

లయగ్రాహి॥ నింగికిఁజెలంగి తుద । లంగలిసి పందిరి వ ।
లెంగడగినీడల నొ । సంగుబలుపోఁకల్।
సంగడినెసంగి నల । వంగముల కొమ్మలఁబె ।
నంగి కొనసాగు విడె । ముంగొలుప్రటాకుల్।
రంగుమెయిపండుగొల । లంగలిగినిచ్చెనలఁ ।
వంగినయనంటుల బె । డంగయిన మోకల్।
ముంగలఁ బొసంగఁజలు । వంగొనుచునంటు లెన ।
యంగఁ బరపౌపలు తె । అంగులగుమ్రాకుల్॥ ౨౭.

చ॥ చెలువుగఁ గాచు వేర్పనస । చెన్నఁగి కొబ్బరిబొర్లు రేవుల।
న్పొలుపుగ మేటియుయ్యెలల । పోలికనూడలడ్డించి మించు మ।

ళ్లులు దమయున్కిచెప్పఁగ మ । ఱుంగగువాడలునూళ్లుపల్లెలు।
న్వలసలుచావడుల్మఱియుఁ । బచ్చనిపైరులతోఁబొలంబులున్ ॥౨౮

ఆ॥ కనుచుఁబడవకాల్వ । కట్టలలోఁదూఱి।
మబ్బులందుడాఁగి । మఱలమఱలఁ।
దోఁచు ప్రొద్దుపగిది । దోడరఁగనివ్వాళి।
బట్టువారికెల్లఁ । బసిఁడినిడుచు॥ ౨౯.

చ॥ చనిచని మన్నెకాఁడు తన । సంగడికానినిజూచి నెయ్యుఁడా।
కనుమదె పెద్దయేఱడవి । క్రైవడి నోడలుమిన్నుముట్టుచుం।
డ నెటుల నైదుకోసుల వె । డల్పయి యొడ్డులుతీసిపాఱుచుం।
డెనో యెటులన్నిరంగులువ । డిన్మనరాకకుమ్రోఁగుచుండెనో॥౩౦

ఆ॥ అనుచుఁ జెప్పుచుండు । నంతలోఁ జెనుచోఱ।
వలెఁ దమ పొగపడవ । పట్నముదరి।
గానఁగ నాల్గుజోళ్ల । గుఱ్ఱములూన్చిన।
బండిమీఁద వారు । బయలుదేఱె॥ ౩౧.

సీ॥ ఆమడచదరమై । యంతటనేటి నీ ।
రుబికించు పెన్మర । లొప్పుమీఱఁ।
బెద్దమేడలు కల్గి । విరివియై దిద్దిన ।
యట్టుతిన్ననివాడ । లందమార।
మిన్ను గప్పుచుఁ బొగ । మేటిమబ్బులవలెఁ ।
జెదరియంగళ్లపైఁ । జెలఁగుచుండ।
సందువెట్టఁగనీక । యందఱున్నబజారు ।
కడపలరాకపో । కలను సలుప।
బిచ్చగాండ్రును వెలయాండ్రు । పేరునకయి।
నన్గలుగక వెలయుచుండు । నగరునందుఁ।
దనరువింతలు పేర్వేరఁ । దనసకునకుఁ।
జూపు చాద్గ్రయేగెడు । చొప్పునందు॥ ౩౨.

చ॥ తెరువునొకింతలేక చను ǀ దెంచెడు మూఁకఁదొలంగఁబుచ్చు బ।
ల్తురికివటార్లయాపుఱాలు త ǀ ళుక్కున నెండకుఁబొల్చు సన్నుల।
న్బరఁగు తుపాకులూనిన సి ǀ పాయిదళమ్ముల జోళ్ళచప్పుడు।
ల్పొరిఁబొరిబూరతాఱవళు ǀ లున్వినుచక్కటిఁబిక్కటిల్లఁగన్॥ ౧౩.

సీ॥ తడఁబడికొప్పులు ǀ సడలఁగఁబయ్యెద ǀ
లెడలమేడలపయి ǀ కెక్కువారు।
కనులారఁజూచి దీ ǀ వన పాటపాడి దో ǀ
సిళ్లతోఁ బూవులు ǀ చల్లువారు।
పట్నమునందలి ǀ పడఁతులకున్దండ్రి ǀ
వలెఁ గోకలిడునంచు ǀ నలరువారు।
తగవు నొక్కింతయు ǀ న్దప్పనొల్లఁడు నిజ ǀ
ముగ వేలుపితఁడని ǀ మ్రొక్కువారు।
నోము దొరసాని దేయని ǀ నొడవువారు।
సొగసుఁగాంచి వితాకునఁ ǀ జొక్కువారు।
నగుచుఁ జెలువలు గనుచుండ ǀ నాతఁడంత।
లోన మెల్లనఁ దనకోట ǀ లోనికరిగె॥ ౧౪.

క॥ ఆకోటకునల్దెట్ల।
ప్రాకారమగడ్తయున్జొ ǀ రన సాధ్యములౌ।
ఆకోటలోని మేడలు।
వైకొన్న సొగసులఁ బొగడ ǀ గనశక్యములౌ॥ ౧౫.

ఆ॥ అట్టి నగరిలోన ǀ నరుసువతెన్బాట।
సారికొల్వఁబడుచు ǀ సంతసంబు।
వడయఁజాలక దొర ǀ కడకొక్కనాఁడేగి।
కనుల నీరువంచు ǀ చనియెనిట్లు॥ ౧౬.

మ॥ అకటా రోగికి విందొనచుఱనటులీ ǀ వందించు భాగ్యంబు రి।
త్రికదాచెల్వానుబాసి మేటివలవం ǀ తన్గుందునీసంగడీ।

నికిరాజోత్తమయాంతఃబాధ్యన్ఁడవా । నీప్రాపుపోనాడి నే।
నిఁక నెందేగుదు నాలుబిడ్డల మఱే । నేతీరునన్గూఁచెదన్॥ ౧౭.

సీ॥ తాను ముందుగలేచి । తానముగావించి ।
పొందమ్మివలె నాకు । మోముచూపు।
నిల్లు నీటుగఁజేసి । యెంతయున్గ్రాంజవు ।
లూరు వంటలు కడు । పారమేపు।
నేఁబైకిఁజని మళ్లి । యేతేర నాయడు ।
గులఁబట్టి నిమిరి బ । డలికఁబాపు।
నామాటకెన్నఁడై । నన్జవదాఁటక ।
నానేరమెట్టిది । యైననోపు।
కలిమిలేముల నిల్లొక్క । కరణిజరపు।
నన్నిటికినెక్కుడంచు । మర్యాద నెరపు।
కరము బీదలపైఁగని । కరముపరపు।
నట్టి యిల్లాలిఁ బాసినే । నెట్టులుందు॥ ౧౮.

క॥ అని వగచు బాటసారి।
గ్గని యెకిమీఁడూరడించి । కనికరమున ని।
ట్లనె నన్నయింక నడల।
న్బనిలేదొక మేలుమాట । పలికెదనిముగోన్॥ ౧౯.

గీ॥ పట్నముజ్జేరునపుడె నీ । వారికొఱకు।
నరయఁబంపిన బంట్రొట్లఁ । దరిగివచ్చి।
చల్లగా నీపడఁతియు । న్బిల్లవాఁడు।
బ్రతికినారంచు నిప్పుడే । పలికిరిచుమి॥ ౨౦.

క॥ అనిచెప్పిన విని సందియ।
ముసు వేడ్కయు నబ్బురంబు । ముప్పిరిగొనఁగా।
మనసునఁ దడఁబడి యెద్దియు।
ననఁజాలక కొంత నిలిచి । యసఁడిట్లనియెన్॥ ౨౧.

శా॥ నన్నున్బెంచిన తండ్రి నాయొడయఁడా ’ నాపాలిమేల్వేల్పవా।
రున్నారా యెటులైననుం బ్రతికితా ’ మున్నార యెందున్నవా।
రెన్నండిచ్చటికేఁగుదెంచెదరు బం ’ ట్లింకెట్టులన్జెప్పి నా।
రన్నా నాకొకమాటలోన సెలవి ’ మ్మా యంతయుస్రొమ్ముక్కైదర్॥ ౯౨

గీ॥ అనుచుఁ దత్తరపడుచుండు ’ నతనితోడ।
నరుసిటులఁ బల్కెవిను సంది ’ యంబువడకు।
మనమిటకు రాకమున్నె నీ ’ మగువవచ్చి।
యెద్దియో వ్రాసి చనినట్టు ’ లెఱుకపడియె॥ ౯౩.

క॥ అనిచెప్పి యమ్మగండా।
తనిఁ దోడ్కొని యోడరేవు ’ దాపున నింపొం।
దిన గంటకంబమునకు।
న్జని యందలి వ్రాఁతనిట్లు ’ చదువఁదొడంగెన్॥ ౯౪.

చక్కెర॥ పెనుగాలి నోడమున్నిటఁ గొండపై ’ విడిచెడన్గ।
వెనుకొన్నయింకెదో నావయందఱు ’ న్బనిచి తెచ్చె।
ననుఁగట్టుకొన్న యాతండొకండెక ’ న్పడకియుండె।
నినుగొల్తుఁ గంబమా వానిఁ గాంచిన ’ న్వెదకఁబంపు॥ ౯౫.

గీ॥ మేటి యిటుచదువఁగ విని ’ బాటసారి।
తాను నొకనూఱుమాఱుల ’ ద్దానిఁజదివి।
ఆమెగుఱ్తులు చెప్పుఁడీ ’ యని యడిగినఁ।
గొందఱచ్చట నిట్లు పే ’ ర్కొనఁదొడఁగిరి॥ ౯౬.

చ॥ పిఱుఁదులమీఱి యుఁగరపుఁ ’ బేర్లవలెన్దఱు చొందిజాఱుమే।
న్నెఱసవరించఁ బోకమెయి ’ నిండఁగమాసిన చీరగట్టి పె।
న్వెఱపునఁ జూచు లేడికర ’ ణిస్నలుతట్టులు గాంచుచూర్పుల।
న్నెఱపుచు బల్దిగుల్వడెడు ’ నీయెలపాయపుటింతి కన్పడెన్॥ ౯౭.

గీ॥ తెలిమొగలి పువ్వులేఁత రే కుల తళతళ।
గలుగు చెక్కిళ్లనుండి వా ల్కనులనీరు।
వలుదము త్తియములవలెఁ బడుటనీదు।
చెలువ వలవంత కొకవింత చెలువుదెచ్చె॥ ౯౮.

క॥ వినుమిటకుడా కడన్నదు।
నెనిమిది యామడలమేర నెసఁగినపట్టం।
బున కిచటి సరకులన్గొనఁ।
జనుదెంచిన యోడనీదు చానన్దెచ్చెన్॥ ౯౯.

గీ॥ నెలపొడుపునాఁడు నీముద్దు చెలువయిచట।
దాదియొక్కతె చిఱుతనో దాచుచుండ।
వంటకంబులఁగొని యిది వ్రాసిదీనిఁ।
గావుఁడనినాకుఁ బెక్కురూ కలిడి చనియె॥ ౧౦౦.

క॥ అనినమ్మోకంబు పుట్టెం।
చినఁ గొండ తెలుఁగునఁ బొంగి చెలియకనులఁ గ।
ట్టినమాడ్కిఁ దోఁప నొకకొం।
తనిలిచి యాబాటసారి తలపోసెనిటుల్॥ ౧౦౧.

ఆ॥ కట్టుకొన్న చెలిమి కట్టులఁదప్పితి।
నట్టుకొన్నవాఁడ నెట్టులైతి।
కట్టరాని మనసు కట్టి బ్రతికితి ని।
నట్టు కొన్నవాఁడఁ గనుక జెల్లె॥ ౧౦౨.

గీ॥ బోటి బ్రతికినదనినాకుఁ దేటపడియెఁ।
గాని నాయున్కి నెఱుఁగ ద చ్చానయకట।
పిట్టవలెనాకు ఱెక్కలు వెలయునేనిఁ।
బడఁతిఁ గనకుందునే ఱెప్ప పాటులోన॥ ౧౦౩.

చ॥ అనితలపోయుచున్వగచు ı నాతని నేలిక బుజ్జగించి యి।
ట్లనెఁ జెలికాఁడ నీదు చెలి ı యస్గనుఁగొందువు సైఁచుమంచునాఁ।
డనినది నిక్కమయ్యెను గ ı దాయిఁకఁ గుండకు నిన్ననంపుదా।
పున నొకమేలు నీవలన ı ఁబొందికగావలెరమ్ము చెప్పెదన్॥ ౧౦౪.

గీ॥ ఇట్టులాయరు సాతని ı న్దిట్టపఱిచి।
కోటలోనికిఁ దోడ్కొని ı కొంతతడవు।
వేడుకలఁబుచ్చి యవ్వాని ı తోడ నొంటి।
నరిగియొకపూవుఁదోఁటలో ı ననియెనిట్లు॥ ౧౦౫.

క॥ కనఁదగిన వింతశాస్త్రము।
తనంత జతపడినయప్డు ı తత్వజ్ఞుఁడు పొం।
గునటుల నినుగన్నది మొద।
లనఘా నీహితుఁడులోన ı నలరుజ్జుమిమ్మా॥ ౧౦౬.

గీ॥ అదిగొవచ్చెడుఁ జూడునా ı యన్నకొడుకు।
చెలఁగి కోల్పులినాడించు ı జెట్టిమిన్న।
తండ్రికెక్కుడుగానన్ను ı దలఁచుచుండు।
నెల్ల చదువులునేర్చు నీ ı పిల్లవాఁడు॥ ౧౦౭.

సీ॥ మావంగడముపాడి ı నేవినిపించెద ı
నన్నదమ్ములు పెద్ద ı పిన్నవరుసఁ।
బరఁగియేల్బడిచేయ ı వలయునుమాయన్న ı
యేలి పట్టంబునా ı కిచ్చె నేను।
వీనికినొసఁగెద ı వీఁడు నాకొడుకుల ı
కిచ్చుఁగాపుగడ యి ı ట్లెసఁగవలయు।
నిరువదియైదేండ్ల ı కేలికయై పెత్త ı
నంబంతదనుక నొ ı నర్పదగును।
పిమ్మటన్మనమానాఁడు ı విడిసియున్న।
కొండపైకేగి హాయిగా ı నుండనొప్పు।

పెద్దలేపాఁటుచేసిన ǀ దిద్దుపాట్లు।
తెలిపెదన్వినుమా వేల్పు ǀ కొలుపుఁగూర్చి॥ ౧౦౮.

మ॥ కలయందెత్తెడు మేనుఁదోఁచెడు జ ǀ గత్కార్యంబులున్జిత్త స।
ఞ్ఛల తన్వాస్తవమందు చందమున నీ ǀ సర్వప్రపంచంబు న।
జ్ఞలకున్నిక్కముగాఁ గనన్బడెడుఁ బ్రా ǀ జ్ఞుల్పూర్ణభావంబుని।
శ్చలమాటన్దమకన్న వేఱుగనరీ ǀ శత్వంబుఁబ్రాపించుచున్॥ ౧౦౯.

ఆ॥ కౌచుముట్టుకొనరు ǀ కలనైనమావారు।
మేలెకానికీడు ǀ జోలిపోరు।
కల్ల పెద్దతప్పుగాఁదె ǀ గడన్బడుఁ।
పరువు నయముమాకు ǀ బ్రతుకుకన్న॥ ౧౧౦.

క॥ మామతమన్నన్గిట్టని।
మామయొకండుండె మేన ǀ మామ యితనికిన్।
నీమగువయున్న పట్నం।
బేమరఁ బోకేలునాతఁ ǀ డెక్కుడుదొరయై॥ ౧౧౧.

క॥ ఆతఁడు జగడంబిప్పుడు।
మాతోడన్నెట్టుకొనియె ǀ మనసుల మెరుసన్।
మా తెరువులు రెండు నెడం।
బైతిన్నఁగఁ గలియవచ్చు ǀ బైరెనద్దప్పన్॥ ౧౧౨.

క॥ గుడియను పున్బడిదాణము।
పడంతి సుంకంబు ǀ నేలుబడిపట్లచో।
మడిమైలలంచుఁ బిల్వ।
న్బడు నీరున్నిప్పులచటి ǀ వారలచేతన్॥ ౧౧౩.

గీ॥ అన్న వినులేకలేకయా ǀ యరుసునకొక।
కూఁతురొదవెను నామేన ǀ గోడలదియు।
వీఁడునొకచోటఁ దమచిన్న ǀ నాఁడు కలిసి।
యుంటనొండొరులఁ దవిలి ǀ యుండిరిపుడు॥ ౧౧౪.

క॥ అన్నిటనీడున్జోడు।
న్గన్నారి చిఱుతలకట ǀ కట్టడిదయ్యెం।
బెన్నఁడు జతగూర్చెడునో।
యన్నా యారాచరికమె ǀ యడ్డయ్యెఁగదా॥ ౧౧౫.

గీ॥ ఒంటిపాటునఁ గ్రుమ్మరు ǀ చుండు మదపు।
టేన్గువలె నాఁకలిని దుర ǀ లెఱుఁగఁడక్కట।
టకట యాసీమకొంటిగ ǀ నరుగఁదలఁచి।
సైఁచకున్నాఁడు నాకేమి ǀ తోఁచకుండె॥ ౧౧౬.

గీ॥ బలము సంగీత సాహిత్య ǀ వైభవంబు।
చక్కఁదనము స్వాతంత్ర్యరా ǀ జ్యంబు లేఁత।
పాయములరారు వానిఁ ద ǀ ప్ప మఱియెవనిఁ।
గట్టుకొననొల్లనంచు నా ǀ కన్నెనిలిచె॥ ౧౧౭.

ఉ॥ ఇన్నియుఁగల్గినట్టి యొకఁ ǀ డెందున నీతనికన్నలేమి నా।
కన్నియ తానెఱింగినది ǀ కావునఁ దండ్రికినట్లు చెప్పె నం।
తన్నలు దట్లరాజులక ǀ తండది వెల్లడిచేయఁబంచెనో।
యన్నయిఁకైదునాళ్లుగడు ǀ వైకనిపించెడుఁజుమ్ము పెండ్లికిన్॥ ౧౧౮.

గీ॥ అకట మాయన్న నితనినా ǀ కప్పగించె।
నేను నీకొప్పగించితి ǀ నీకొలంది।
యెఱిఁగియటుగాన మీరలి ǀ ద్దఱు గడంగి।
తెరవలన్గూడి బిరబిర ǀ న్దరలిరండు॥ ౧౧౯.

క॥ మీరేతెంచినతోడనె।
నా రాజ్యంబన్నకొడుకు ǀ నకు నిచ్చెద నా।
త్మారాములమై యడవి।
న్జేరి మనము పిదముక్తిఁ ǀ జెందఁగ వలయున్॥ ౧౨౦.

ఆ॥ అనుచు బాటసారి । కానేలతోఁడన్న।
కొడుకు నప్పగించి । గడుసుబంట్లఁ।
దోడుచేసి యేటి । యోడరేవువఱకు।
నంపకంబుపెట్టి । యరిగెనంత॥ ౧౨౧.

క॥ కట్టెడలి కదలి మేల్కని।
బెట్టిదముగ నావులించి । పెన్బొగలెగయన్।
నట్టేటన్పడి పర్వెలు।
పెట్టెన్బెగోడమిగుల । వేడుకపుట్టన్॥ ౧౨౨.

గీ॥ అపుడు బాటసారి । యారాచపట్టితోఁ।
నోడచిత్తరువుల । తోడ వేడ్క।
నందలేనితనదు । డెందమున్దెలుపుచు।
ననుఁగుఁదనముదనర । ననియెనిట్లు॥ ౧౨౩.

క॥ ఓడక పెంపుడు సింగఁపుఁ।
గోడెవలెన్వచ్చెదీవు । కొమరుఁడవకటా।
జోడయిన చేడియలు విడ।
నాడి యునికి మనకు నొకటి । యై కన్పట్టెన్॥ ౧౨౪.

శా॥ అన్నా కన్నతనంబునుండి తగుల్లై । యాముద్దరాలెంతయు।
నిన్నున్గన్గొనునంచు వింటిఁ దనకు । నీన్న వేడ్కదెల్పన్గనీ।
కెన్నండేయది యానవాలిడియె నీ । వీతీరు చేడ్పాటుతోఁ।
జెన్నున్దూలుటలేలనామిగులరా । సింగంబుపెంపందుటన్॥ ౧౨౫

గీ॥ మీఁదఁ గొండలొరగ । మేల్కనియున్నదు।
రించునట్టి మనసు । రెచ్చముద్దు।
గుమ్మయంపినట్టి । కమ్మఁజేకొని చవు।
లూరఁజదివె బాట । సారికిట్లు॥ ౧౨౬

క
వలపున్నెలుపఁగఁ జాలదు।
కలమున్న మనచిన్ననాటి । కలసిమెలఁగుటల్।
తలపునకు వచ్చినయెడ।
న్నిలుచున్నాయసుఱుఁదాఁచ । నేరన్బావా॥ ౧౨౭.

గీ॥ వావిమేనతటికము । పసితనంబుననుండి।
చనువుచేత యెంచు । కొనిన సొమ్ము।
దవ్వులయ్యెనిందు । జవ్వనపున్గొర్కె।
కలిపుదీఱనెపుడు । కనెదనిన్ను॥ ౧౨౮.

గీ॥ మనతగులమున నీమేన । మామకూర్మి।
పూను తెన్నునన్నేపుఁజూచు । క్కానిమలపి।
గడియలోపల నెడఁబాటు । కడలిదాఁటి।
రమ్మనీకల్మిబల్మి బిం । కమ్ములలర॥ ౧౨౯.

క॥ పలుమఱుఁదనపై నీచూ।
పులు వాఱఁగ నీదుడెంద । మున్గొని నీచే।
తులనంటి ముందుగాఁ బెం।
డిలి నీకీసవతి కమ్మ । నెఱపుదుమమ్మా॥ ౧౩౦.

సీ॥ చిలుక బూచులకులికి । జిలిబిలిగాఁబల్కి ।
సాబాలుగాఁ దిన్న । చల్దిబువ్వ।
చిఱు జగడములాని । బిఱబిఱఁబొత్తాని ।
తనివితీరకయాడు । దాగురింత।
పట్టుపంతములాడి । బాగుగాఁగవఁగూడి ।
మెలపునఁబాడిన । మేలుకొల్పు।
అంటు జంటగఁగట్టి । దంటగానీర్వొట్టి ।
నిలుపు సంపఁగిగున్న । తొలిసమర్త।
ఆనవాళ్లవినన్నఁగ । న్నారఁజూప।
నేగుదెంచిన యీగాలి । ప్రోగుబొమ్మ।

మనసువచ్చినయట్ల ని న్నరులఁ గొల్వఁ।
బొగలుచున్నది నిక్కంపు బొందియిచట॥ ౧౩౧.

క॥ అని వగమీఱఁజదివి దా।
పునఁగల యచ్చెలువయంద ముద్దనకన్దో।
యనలేదు కొంచూర్పుల నిడు।
చు నతఁడు చెలివాలుకనులఁ జూచి యిటులనున్॥ ౧౩౨.

గీ॥ మొదట పొపురెత్తింగిన ముద్దుచూపుఁ।
బిదపఁ గురులుంచుదాపున బెదరుచూపు।
దగిలిమెడఁబాయఁజాలని దిగులుచూపుఁ।
గనులదూబూచి చూపు నా కన్నెచూపు॥ ౧౩౩.

చ॥ అని దిగులందు నాతనికి సంతసనూచఁచు బాటసారి యి।
ల్లనఁ జెలికాఁడ యచ్చెలువ నంటకయేయిటువేగుచుంటి వే।
మనిమొద నెల్లవేడుకల నందఁగఁజేసిన దానిఁబాసి పొ।
క్షునదలంచియైననీకఁ గుండకుచూడుము రేయిమించెడిన్॥

సీ॥ ఆకసంబున నడు గంటిచుక్కలు అవ
లట్లు చీఁకటినీట నలరుచుండెఁ।
గరఁగిన వెండి నీ ర్పరపిన తీరున
నలలవాలుగమీలు తలుకుమీటె।
మీఁదుక్రిందులఁబొల్చు మింటినట్టనడుమ
గాఁడియద్దమై కడలితోఁచె।
దొప్పచేతులవలెఁ దూఁగాడు కరడము
ల్గొప్పచందువల జో కొట్టుచుండె।
చుక్కజాడలఁ బొగయోడ చొక్కుచుండె।
గాడు పెల్లెడలజ్జోల పాడుచుండె।
నిగిడిగడియారమిదిగోఁ బ న్నెండువేసె।
నిఁకఁ జెలిమికాఁడమనము పం డు కొనవలయు॥ ౧౩౪.

క॥ అని రాకొమరున్నిదురకుఁ।
జొనిపి తనకుఁ గన్నుమూఁత । చొప్పడకుల్లం।
బున నగపడు తనచెలియకు।
ననఁగఁదొడఁగె బాటసారి । యడలుచు నిటులన్॥ ౧౩౬.

మ॥ తరుణీకన్గవఁబోలి తెల్వియెడ ని । ద్రన్జొక్కునప్డొంటిపా।
టరయన్బోవని నిన్ననన్నెడపెనే । యక్కాళదయ్యంబు కా।
నిరవంతైనఁ దొలంగకుండునుగదా । నీరూపు నాలోన న।
ద్దిరనాకిద్దియెచాలుఁ జూచుకొనెద । న్దెల్లంబుగా నెప్పుడున్॥ ౧౩౭.

క॥ నిడువాలు కనులు తీయని।
నుడువులు ముంగురులుచెదరు । నుదురున్మేల్పు।
త్తడిమేను సన్ననడుము పొ।
గడఁ దగు నీనడకకనులఁ । గట్టున్జుమ్మా॥ ౧౩౮.

సీ॥ అడుగులుగంద నె । న్నడుమువడఁక నీవు ।
తిరిగిచూడక నీల్గు । తెచ్చుహాయలు।
చెక్కిళ్లకిరుగడల్చివురు । చేతులఁజేర్చి ।
యొప్పుగానీవు పొ । య్యాదుతీరు।
దాకెలు వెన్నుమీఁ । దనొమ్మిపి నెమ్మేను ।
వంచుచు నీవు వ । డ్డించు చెల్వు।
కొనగోళ్ల నీనియల్లును । ముచుమదుపుల ।
మచ్చికతోడ నీ । విచ్చుసొగసు।
నన్నుఁగనినప్పుడెల్ల నీ । కున్న జోక।
నేను జబ్బుగనున్నప్డు । నీయలజడి।
నాదుచుట్టములందు నీ । నమ్మకంబు।
నెందనుకఁదలపోయుదు । నెట్టులొర్తు॥ ౧౩౯.

క॥ ఇదియేమి సోద్దెమోకద।
ముదితా నిద్దలఁచి నేను । పొందుకలవరం।

బెదకింపైతోఁచుచు ను।
న్నది యిటఁదక్కినతలంపు ‘ లన్నిఁటికన్నన్ ॥ ౧౪౦.

ఉ॥ ఎన్నఁడు నిన్నుఁగన్నుఁ జెవి ‘ కింపుగనీ నెరముద్దుమాటలిం।
కెన్నఁడు విన్దునక్కట చె ‘ లీ యిపుడెక్కడనున్న దానవో।
నాన్నయఁటంచు బిడ్డఁడను ‘ నప్పుడు నీయెద యెట్లులుండున।
న్నన్నతొలంగుచున్నయును ‘ ఆసయెపోవఁగనీకనిల్పెనన్ ॥

గీ॥ అనుచుఁ బెక్కుతెఱంగుల ‘ నతఁడుపొగలి।
నెగడునిద్దురఁగడకంటి ‘ నీటఁదుడిచి।
అనుఁగుఁ జెలికానిఁ దెలవాఱి ‘ నంతఁదెల్పి।
ముచ్చటించెనిటుల వగ ‘ పున్మగించి॥ ౧౪౨.

శా॥ అన్నాహాయిగఁగూర్కువట్టినదియే ‘ యాఁజూడుమా యోడకు।
న్మన్నీర్పాయలువిచ్చియత్తుకొనకెం ‘ తోలోఁతుగాఁదోఁచునె।
న్నెనోన్నకోసులమేరనద్దిర యిదే ‘ మీకొండలున్జెట్టులు।
న్మిన్నున్నన్మన్ని నివెల్ల వెన్వెనుకకు ‘ న్వేపర్వులన్బెట్టెడున్ ॥ ౧౪౩.

చ॥ అదె మనమేగుపట్న మెటు ‘ లబ్బురమై పొడకట్టుచుండెఁ బ।
న్నిద మొనరించు గుజ్జుమటు ‘ నిల్చినయోడపయిన్నిడంబు లా।
ప్పిదముగ సన్నలన్దెలుప ‘ వేగిరపాటున మిఱ్ఱుపల్లము।
ల్గదియుచుఁజూడు తెప్పలల ‘ లంబడియిచ్చటికేగుదెంచెడిన్ ॥ ౧౪౪

గీ॥ అన్చు వారలిరువురు వా ‘ కొన్చుమిగుల।
నాసయువ్విళులూర సం ‘ తోసమలర।
ఓడడిగిపడవలఁజొచ్చి ‘ యొక్కగడియ।
కొడ్డునకుఁజేరి హాయిగ ‘ నున్నయంత॥ ౧౪౫.

ఆ॥ వారు తమకు నెదురు ‘ వచ్చిన యారాచ।
కన్నెచెలులఁగాంచి ‘ కలతెఱంగు।
వినఁగవేడ్కపడఁగ ‘ వివరించిరవ్వారు।
కేలుదోయి నొసటఁ ‘ గీలుకొలిపి॥ ౧౪౬.

క॥ మమ్మేలు రాచకన్నియ।
మిమ్మున్మదనపూవుఁదోఁట మేడఁగలయఁగా।
నిమ్మొనరిచి తత్తరమున।
రమ్మని యిదెకెంపుటుంగ రము గుఱుతిచ్చెన్॥ ౧౪౭.

క॥ అని చెలులిచ్చిన యుంగర।
మును గన్గవనద్దుకొనుచు ముద్దిడుకొన్చు।
క్కునఁ గదియించుచుఁ దనచిటి।
కెన వ్రేలనమర్చి దాని కిఁబలికె నతఁడున్॥ ౧౪౮.

గీ॥ నీపసిండిచెలియ నెమ్మేనిజిగిదెల్పు।
నీదుకెంపుమోవి నిగ్గుదెలుపుఁ।
గాని చెలువమనను గనిపెట్టి చెప్పక।
యుంటివేమొ ముద్దు టుంగరంబ॥ ౧౪౯.

క॥ చెలియేమి చేయుచున్నది।
పలుమఱు నిడువాలుకనులఁ బరపుచునీతోఁ।
బలికిన పలుకులుకలవా।
తెలుపుమనఁగఁ జెంతనున్న తెఱవలలరుచున్॥ ౧౫౦.

చ॥ తెలిపిరిఱేఁడనీవు చను దెంచుటకున్వలనెంచిచూపమా।
వెలదుక పెంపకంబు పసి పిల్లనిముంగలఁగాయపండుల।
న్నిలుపుచు నీదురాకవిని నివ్వెరతో నొకకొంతసమ్మక।
వ్వలనగపచ్చ వేడ్కకను పండుగచేసెనుమాకదెంతయున్॥ ౧౫౧

చ॥ కలకలనవ్వువేలుపుల కైకయిమోడ్చుచుఁ బైటదిద్దుకొం।
చలసట చూపుముంగురుల నద్దములోసవరించు దిట్టచూ।
డ్కులఁబచరించు మమ్ముఁగనుఁ గొంకుసిగ్గలరించునెత్తల।
న్బలుమఱునూఁచుమాచెలువ పట్టఁగఁజాలనివేడ్కమీఱుటన్॥

క॥ అని చెలులు సెప్పితోడ్కొనఁ।
దనివిన్గొని రాచపట్టి తనకైయేపఁ।

చిఱన క్రొంబూఁదోఁట విడిది।
కనుఁగుంజెలికానితోడ । నరిగెబిఱాన॥ ౧౫౩.

ఆ॥ అపుడు బాటసారి । యారాచపట్టికి।
జరుగు వేడ్కఁ జూచి । సంతసించి।
యును మఱి తనచెలియ । యున్న చొప్పెటుగాంతు।
ననుచు నెమ్మదినను । కొనియెనిట్లు॥ ౧౫౪.

సీ॥ కొన్నాళులడియాసఁ । గొనుచుండు డెందము ।
చెప్పుచేఁతలకెల్ల । నొప్పియొప్పి।
తలఁచని యిమ్ములు । తమయంతఁ జేకూరు ।
నప్పుడు రానీక । రొప్పిరొప్పి।
కొన్నాళ్లు పొట్టక । కూర్తికై యందందఁ ।
దెన్నుమాలిన బొందిఁ । ద్రిప్పిత్రిప్పి।
యర్మిలిగనకుఁడో । యయ్యలారాయని ।
గొప్పనావలవంతఁ । జెప్పిచెప్పి।
అదియటులఁ గాని యెడనేమి । యాదునేను।
మరియు బ్రతుకుటయో మొండి । మొఱసువలెను।
కాదుమనియెద నింక నీ । మీఁద నేమి।
యగును నావని నానాట । నరుగుటకద॥ ౧౫౫.

గీ॥ జగముతో జోలినాకుఁ గ । లుగుటవలన।
నామనసు దిట్టపడఁగ నిం । తవఱకైన।
నిల్వఁజాలితిఁగాని న । న్విడిచి యన్నె।
మెఱుఁగని చెలినాయెడఁ బాటు । నెట్లుసైఁచు॥ ౧౫౬.

గీ॥ పిల్లవాని నెవరికైనఁ । బెంచనిచ్చి।
యకట ననుజూడఁగల్గదు । నాసదొఱఁగి।
నాగరిత నామనుగడవు । నాదిపాదు।
బలిమిచేతను, సుఖులెడఁ । బాసెనేమొ॥ ౧౫౭.

క॥ కౌని యెడన్మగవాలక।
మూని మగువలోనమిగుల ॥ నుడుకుచునే నెం।
ౘైన నగపడుదునోయని।
తానూళ్లస్పల్లెలందుఁ ॥ దలడిలునేమో॥ ౧౫౮.

గీ॥ తలిరుటడుగులలో ముండ్లు ॥ దగిలెనేమొ।
పసిఁడిమేనెండ తాఁకునఁ ॥ బడలెనేమొ।
పట్టుమెత్తనికురులట్ట ॥ గట్టెనేమొ।
నాకనుల పంటువింకఁగా ॥ నఁ బడదేమొ॥ ౧౫౯.

సీ॥ నిను జెప్పపాటైనఁ ॥ గనుకున్న నోర్వని ॥
కన్నులు కాయలు ॥ కాయవలసె।
నీమాటలన్నసిం ॥ తే విననేరని ॥
ములుచ చెవులు చెట్లు ॥ మొలువవలసె।
నీదు పేర్చవిగొంట ॥ నిముసమేనియుమాన ॥
నట్టి నాలుక గడ్డి ॥ కట్టవలసె।
గడియసేపయిన ని ॥ న్నెడసి నీరగుచుండు ॥
గుండెబల్బండరై ॥ యుండవలసె।
కటకటా నాదు మేల్మి బం ॥ గారుబొమ్మ।
నాబ్రతుకు పట్టమెచటను ॥ న్నావొ వాలు।
కన్నుఁగవ నీరు వరదలు ॥ కాచుఁ జెట్లు।
కుందుచున్నావొ యిప్పుడు ॥ నన్నుందలంచి॥ ౧౬౦.

ఆ॥ విన్నఁబోయి యిట్లు వెత ॥ చెందు నా బాట।
సారి మోముఁగాంచి ॥ జాలిమించి।
అపుడు రాచకొమరుఁ ॥ డచ్చెలికానికిఁ।
దలఁపుచుఱలునట్లు ॥ పలికెనిట్లు॥ ౧౬౧.

ఆ॥ అయ్యయింకమీఁద ॥ హాయిమనకుఁగల్గు।
నంచు గుఱుతు చెప్ప ॥ నాకసంబు।

వేఁడిగొడ్డు వేస ‘ విన్నాపసి చల్లని।
మబ్బుఁగ్రమ్ముచున్న ‘ మాడ్కిఁగంటె॥ ౧౬౨

సీ॥ తొలితెల్లకొండల ‘ వలెనున్న మొగుళులు ‘
గొప్పలైనీలిరం ‘ గులఁదనర్చె।
దూదిపింజెలలాగు ‘ దొడ్డమబ్బులనేకి ‘
కరువలిపఱపులు ‘ గా నొనర్చె।
వెండిచబుకుఁ ద్రిప్పి ‘ వేసిన యట్టులు ‘
మెఱుముతోడుఁత బెద్ద ‘ యుఱుముపుట్టె।
నేలఁగమ్మనితావి ‘ నెగడించు చందంద ‘
వలునలై లెక్క చి ‘ న్కులు మొదలిడె।
మింటికిన్నంటికిఁ దఱచు ‘ మీఱువాన।
దారలను తీఁగెలబిగించి ‘ యాఱువవడి।
వీణవాయించు నెఱజాణ ‘ గానమాడ్కి।
నందములగుప్పి గాలి పా ‘ డందొడంగె॥ ౧౬౩.

గీ॥ వంగియక్కన నొకచిఱు ‘ తంగడించి।
చూడు వచ్చెడు నెవతో యీ ‘ మేడదరికి।
జడిసి పిల్లకు ఱెక్కలు ‘ చాటుచేసి।
పట్టునకుఁ బర్విడెడు కోడి ‘ పెట్టవలెను॥ ౧౬౪.

క॥ అనుచున్దన మదిఁద్రిప్పఁగఁ।
గనుఁగవ నగపడఁగనీక ‘ క్రమ్మిననీటిన్।
మునికొంగునఁ దుడుచుకొనుచుఁ।
గనుఁగొని యాబాటసారి ‘ కడునబ్రమునన్॥ ౧౬౫.

గీ॥ లేచినిలిచినిదానించి ‘ చూచి కేలు।
దోయి తట్టుచు నెగురుచు ‘ దొడ్డనోట।
నదిగొ నాదాది నాయయ్య ‘ యిదిగొఁగంటి।
ననుచు నెదురేగెనేస్తున ‘ కబ్బురముగ॥ ౧౬౬.

క॥ అప్పుడు దాదియు నాతనిఁ।
జప్పునఁ బరికించి పోల్చి ౹ సరగననియె మా।
యప్పా నీబిడ్డండిదె।
యొప్పుగ నీయాలునిచట ౹ నున్నదిసుమ్మీ॥ ౧౬౭.

ఆ॥ ఇచటి రాచకూఁతు ౹ రెంతయుఁ గూర్మితో।
మమ్ముఁ బెంచుచుండె ౹ మామొఱవిని।
వెదకివెదకి విసికి ౹ సొదఁజొత్తునంచు నీ।
పడఁతినేడుగట్టి ౹ పట్టుఁబట్టె॥ ౧౬౮.

ఆ॥ పాలు పొంగుచూపి ౹ పైమూఁతలు బికించి।
పడెడు పోల్కిఁ డెంద ౹ ముడికి నిదుర।
వైన నుబ్బికనుల ౹ యందు నీరై పొర్లుఁ।
జెలియవంతయెంత ౹ చెప్పుదాన॥ ౧౬౯.

గీ॥ ఇచట బుడుతనికిన్జద్దలి ౹ యిడుచునేను।
దిరుగఁజప్పునఁ బెన్వాన ౹ గురియఁజొచ్చె।
అంత బిఱబిఱ నీమేడ ౹ చెంతఁజేరఁ।
గంటఁబడినావు మానోము ౹ పంటవలెను॥ ౧౭౦॥

క॥ అని చెప్పినఁ దత్తఱపా।
టు నెమ్మియబ్బరమతఁడు క ౹ డున్గసితనమే।
ల్వినిపించు మనుచు నద్దా।
ది నాలికడకంపి చేరఁ ౹ దీసికొనుకనిన్॥ ౧౭౧.

ఉ॥ అక్కునఁజేర్చు ముద్దిడున ౹ హాయని ముచ్చటలూరఁజిన్నినా।
చక్కనితండ్రినిన్నెడయఁ ౹ జాలితినేయని కంటనీరిడు।
న్జక్కెరవెట్టు మచ్చికనొ ౹ నచుఁ గురుల్ముడుచున్నగించున।
మ్మక్కనిపించు విద్దియము ౹ లాడఁగఁజేసెడు మాటిమాటికిన్॥

ఆ॥ చాటసారియంతఁ ౹ బట్టఁజాలని వేడ్కఁ।
జెలఁగి సంగడీని ౹ చేతికిఁదన।

యనుఁగుఁగోడుకునిచ్చి ǀ యడఁకువ పెంపార।
నోసటఁగేలుమోడ్చి ǀ నుడివెనిట్లు॥ ౧౭౩

గీ॥ మిగుల నట్టట గ్రుక్కలు ǀ మ్రింగుకొనుచు।
నట్టె కొట్టుకొనెడుపట్లు ǀ పట్టునిలుపు।
నడుగునీయయ్యగానొడ్డు ǀ నందుఁజేర్చుఁ।
నోడగానీవు నన్నుఁగా ǀ పాడినారు॥ ౧౭౪

ఉ॥ ఇంచుకవాండ్రనైనఁ దమ ǀ కెక్కుడుగాఁగనుచుండ్రుకొర్కెకా
సించక కొల్చుకొండ్రిడుమ ǀ చేసిన వారలకేని మాఱుచె।
ల్లించరు కల్లలెన్నఁడు గ ǀ డించరు మిక్కిలికూర్మియల్లెడం।
బెంచుదురేల్న వారలిఁక ǀ మిమ్ముఁదలంచినఁ గీడులంటునే॥ ౧౭౫

ఆ॥ మునుపు నీటిలోన ǀ మున్గి యూపిరియాడ।
కున్న మాడ్కినిడుమ ǀ లొందుచుంటి।
ఇపుడు పైకిఁదేలి ǀ న పగిది మీప్రాపు।
వలన మించిమంచి ǀ బ్రతుకుగంటి॥ ౧౭౬

ఆ॥ అనుచుఁ బల్కఁగవిని ǀ యారాచకొడుకనె।
సంగడీఁడయింత ǀ సంతసంబు।
మనకు సమకుఱుటకు ǀ మాయయ్యకతమత।
డౌరమాఱువేలు ǀ పనఁగవచ్చు॥ ౧౭౭

గీ॥ అయ్య నీయాలుకాఁబోలు ǀ నదిగొవచ్చు।
చుండె నిరుదట్లఁ జెలువల ǀ నొప్పుమీఱి।
మీఁదియంతరువందునే ǀ మెలఁగుచుందు।
మించిమీరిచ్చటన్ముచ్చ ǀ టించుకొనుఁడు॥ ౧౭౮

క॥ అనిరాచపట్టి చనెనె।
ల్లును వెన్కనుచందమామ ǀ కొమరునదాది।
న్మనుకొని తనయిల్లాల్రాఁ।
గనుఁగొని యాబాటసారి ǀ కనుపండువుగాఁ॥ ౧౭౯

గీ॥ పిదపనయ్యాలు మగలు పె ǀ న్వేడ్కనొండొ।
రువుల కౌఁగిళ్లలో బల్ల ǀ డవుగఁ జొక్కి।
నంతఁ బెనిమిటితోడ నా ǀ యతివపలికె।
జాలిననుసిగ్గు ǀ కన్గవమేళగింప॥ ౧౮౦.

క॥ నీకౌఁగిటఁబడు నాదట।
చేకూరుననుకొనలేదు ǀ చీఁకటిగానిం।
దాక నగపట్టెనంతయు।
నాఁకలి నిద్దురలు దవ్వ ǀ లయ్యెన్జుమ్మీ॥ ౧౮౧.

గీ॥ ఆసయున్నందియము డెంద ǀ మందుఁబెనయ।
నెంతయోయోచిఁ తుదకీసు ǀ మంతయైన।
ముందుతెరుకువయగపట్ట ǀ మిందెగించి।
చిచ్చు చొరఁబోఅనుంటి ని ǀ క్కచ్చితోడ॥ ౧౮౨.

గీ॥ అనుచుఁబల్కెడు మగువన ǀ క్కునగదించి।
కురులుదువ్వుచు ముద్దులు ǀ గొనుచు బొట।
సారియనె వేల్పు నెమ్మనో ǀ చానమనకుఁ।
దెరలె నిక్కట్టులెల్ల నా ǀ తెరవువినుము॥ ౧౮౩.

సీ॥ అపుడట్లు మున్నీటి ǀ యందుఁబెన్గాలికిఁ ǀ
దలడిల్లు నోడచా ǀ పలను డించఁ।
జనిమెట్ట తాకునఁ ǀ జప్పునఁ ద్రుళ్లిపైఁ ǀ
బడితి నేమనిచెప్పు ǀ వాఁడఁబిదప।
మున్గి తేలుచు నదే ǀ మూలకోకొట్టఁగఁ ǀ
బడియొకంతటఁ దెల్వి ǀ వడసియొడ్డు।
చేరితిననిపోల్చి ǀ చేతులున్గాళ్లు మె ǀ
ల్లనఁగూర్చుకొనిలేచి ǀ నినుదలంచి।
యేలబ్రతికితినని యేడ్చి ǀ యేడ్చిసూది।
కొండమీఁదుగ నొకతేని ǀ దండకరిగి।

వానినగరున నీదుచే । వ్రాలుచదివి।
మంచినోమున నిన్ను గ్ర । మ్మఱఁగలసితి॥ ౧౮౪.

క॥ పడఁతీ వెనుకటివంతల।
కడలవలదు మనకు హాయి । నందించిన రా।
కొడుకదె నడతెంచెడు సం।
దడితో నేనచటికేగ । దనని పలుకుచున్॥ ౧౮౫.

చ॥ వడివడినేగియిట్లనియె । బాపురెయేలిక వేడ్కలెవ్వియో।
పొడమినయట్లు తోఁచెననఁ । బొంగుచురాకొమరుండుసెప్పెని।
క్కడి మనయక్కఅల్వొసఁగెఁ । గాంచితిమామనతండు నాకొడం।
బడి తనకూఁతునిచ్చుటకు । మాటనొసంగెనుజుమ్మి నెయ్యుఁడా॥

ఆ॥ నన్నుఁబోలువాని । నామామ వెదకియుఁ।
గాంచలేకయిట్లు । కట్టువడియె।
వేఱునడతలగుటఁ । బెండ్లిమానగరున।
నలువుకొనఁగ సెలవొ । సంగినాఁడు॥ ౧౮౬.

ఆ॥ అనుచునతఁడు పల్కు । నంతఁజెలులుచుట్టు।
గొల్చుఁచుండఁ బెండ్లి । కూఁతురరుగు।
దెంచెహాయలుమీఱ । దివ్వెలయందునఁ।
దనరుమేటి తెలిమ । తాబువలెను॥ ౧౮౭.

క॥ అప్పుడడుగులు స్దడఁబడ।
గుప్పునఁ బూఁదావులీను । కొప్పునడల సి।
గ్గొప్పఁ బసినాటి చనవున।
నప్పడఁతుక మగనికేలి । నంది బిఱానఁ॥ ౧౮౮.

గీ॥ ముత్తెపుఁ జిఱునగవు మొల । కెత్తుచుండఁ।
జీఁకటి మెఱుపువాల్చూపు । చిమ్ముచుండ।
కుల్కుతల్కులఁ బయ్యెద । కొంగుసరదు।
కొంచుబావాయనుచుఁ బల్క । రించునంత॥ ౧౯౦.

నట్టువు॥పొంగుచు మేనుగగుర్పొడుచు వన్దమి | పొదలంగఁ బువ్విలుతుని
వలెరా।
సింగము మైమఱపుం గొని చెంగటి | చెలులఁ గనుఁగొనక కవుఁగిలిలో
నంగదియించి తనుంగడు ముద్దిడ | నగి చెలి పెనఁగి మఱలు నటు క।
న్నుంగవ తార్పులఁ బయ్యెద జాఱ్పుల | నుఁబలుమఱు నెఱపెఁ జెలు
వముగాన్॥ ౧౯౧.

గీ॥ ఇట్లు బులుపుమున్నిటిలో | నీఁదులాడు।
వారిఁదోడ్కొని యాబాట | సారి కడలి।
దాఁటి కొన్నాళ్లకున్దన | మేటిసంగ।
డీని నప్పెంగ్లికొడుకు తం | డ్రినిగనియనె॥ ౧౯౨.

క॥ జేఁడా కను నీకొడుకు।
న్నోడలి నిన్వీరె నాడు | కోమలిబుకుతల్।
నేఁడు మొదల్నీ వారము।
వేడుకతో మమ్మునింకఁ | బెంచఁగవలయున్॥ ౧౯౩.

ఆ॥ అనఁగ జేఁడు వలికె | నా బాటసారితో।
మీరు మేముకలసి | మెలసి హాయి।
చెలఁగ మనుదమింకఁ | గలకాలమొక్కటి।
యగుచుఁ బాలనేయి | యలరుమాడ్కి॥ ౧౯౪.

చ॥ అనవిని బాటసారి కడు | హాయిగనంతటనుండి కోరిన।
ట్లనయముఁ దన్విమీర జగ | మంతయునొక్కటఁ దానెయైనతీ।
రున నెదురెందు నన్గనక | క్రొత్తతనర్పుల నిచ్చలందుచు।
న్ననుగడ రేపుమాపులొక | మచ్చగ నెల్లెడ మెప్పుపొందెడున్॥ ౧౯౫.

